

Pažyma
dėl suinteresuotų institucijų pateiktų pastabų ir pasiūlymų dėl Lietuvos Respublikos
energijos išteklių rinkos įstatymo Nr. XI-2023 8, 13, 19¹ ir 28¹ straipsnių pakeitimo įstatymo
projekto (toliau – Projektas) derinimo

Eil. Nr.	Pastaba, pasiūlymas	Pastabų ir pasiūlymų vertinimas, argumentai
1. Lietuvos nepriklausomų šilumos gamintojų asociacijos 2018-10-08 raštas		
1.	<p>Projekto aiškinamajame rašte nurodoma, kad Projekto rengimą paskatino dvi priežastys:</p> <p>a) vis didėjanti nepriklausomų šilumos gamintojų įtaka biokuro kainos formavimui ir galutinei šilumos kainai.</p> <p>Taip tarsi leidžiama suprasti, kad nepriklausomi šilumos gamintojai daro neigiamą įtaką biokuro ir šilumos kainoms, kai iš tiesų yra priešingai: Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos duomenimis, vien per 2017 m. dėl nepriklausomų šilumos gamintojų konkurencijos šilumos gamybos veikloje šilumos vartotojai sutaupė per 12 mln. eurų. Be to, primename Jums, kad pagal Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymą bei galiojančią Šilumos supirkimo iš nepriklausomų šilumos gamintojų tvarką nepriklausomi šilumos gamintojai savo šilumą parduoti gali tik tuo atveju, kai ji yra pigesnė už šilumos tiekėjo palyginamąsias gamybos sąnaudas ir kitų konkuruojančių gamintojų pagamintą šilumą. Tai reiškia, kad pats šilumos supirkimo mechanizmas užtikrina žemiausių įmanomų sąnaudų siekį, todėl teiginys, kad nepriklausomi šilumos gamintojai daro neigiamą įtaką šilumos ar biokuro kainai, prasilenktų su faktais ir elementaria logika.</p>	<p>Neatsižvelgta.</p> <p>Projekto aiškinamajame rašte Projekto rengėjas atkreipė dėmesį, kad nepriklausomų šilumos gamintojų įtaka biokuro kainos formavimui ir galutinei šilumos kainai vis didėja. Remiantis Lietuvos šilumos tiekėjų asociacijos viešai teikiamais duomenimis, 2014 m. nepriklausomi šilumos gamintojai pagamino 926,3 tūkst. MWh iš biokuro, 2014 m. – 1830,3 tūkst. MWh iš biokuro, 2015 m. – 2016,9 tūkst. MWh iš biokuro, 2016 m. – 2349,7 tūkst. MWh iš biokuro, 2017 m. – 2677,2 tūkst. MWh iš biokuro, t. y. nepriklausomų šilumos gamintojų šilumos gamyba iš biokuro išaugo beveik tris kartus. Todėl sunku būtų nepastebėti didėjančios įtakos biokuro kainai, kuomet nepriklausomų šilumos gamintojų iš biokuro pagamintos šilumos kiekis kiekvienais metais vis didėja.</p> <p>Taip pat aiškinamajame rašte nurodyta, kad Valstybinė kainų ir energetikos komisija (toliau – Komisija), įvertinusi šilumos ūkyje konkuruojančių šilumos gamintojų praktiką, siekdama užtikrinti minėtą Šilumos ūkio įstatymo nuostatą ir to paties įstatymo 1 straipsnio 2 dalyje nustatytą tikslą – šilumos ūkyje įteisinti pagrįstą konkurenciją bei mažiausiomis sąnaudomis užtikrinti patikimą ir kokybišką šilumos tiekimą šilumos vartotojams, 2018 m. vasario 28 d. priėmė nutarimą Nr. O3E-54 „Dėl Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2010 m. spalio 4 d. nutarimo Nr. O3-202 „Dėl Šilumos supirkimo iš nepriklausomų šilumos gamintojų tvarkos ir sąlygų aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“ (toliau – Aprašas), kuriuo palyginamųjų sąnaudų apskaičiavimo metodika keičiama į nuo šilumos tiekėjo įrenginių sąnaudų nepriklausančią metodiką (keičiamas pastaboje įvardytas šilumos supirkimo mechanizmas). Pagal šią metodiką palyginamųjų sąnaudų apskaičiavimui didelę reikšmę turi vidutinė energijos išteklių biržoje</p>

		<p>įsigyto atitinkamos rūšies biokuro kaina, kurios apskaičiavimui pagal dabar galiojančius teisės aktus neturi įtakos dvišaliai sandoriai, sudaryti ne per energijos išteklių biržą. Todėl pakeitus tvarką, kuri nustatė palyginamųjų šilumos gamybos sąnaudų apskaičiavimą ir riboją nepriklausomų šilumos gamintojų šilumos supirkimo kainas, ir dėl to išaugus vidutinės energijos išteklių biržos kainos svarbai, būtina užtikrinti, kad pagal naująją tvarką vidutinės energijos išteklių biržos kainos formavimo pareiga tektų visiems energijos išteklių rinkos dalyviams.</p>
2.	<p>Nacionalinėje energetinės nepriklausomybės strategijoje (toliau – Strategija) įtvirtintas šilumos ūkio srities plėtojimo principas – užtikrinti energijos išteklių įsigijimą skaidriausiu ir konkurencingiausiu būdu, užtikrinant mažiausius kaštus vartotojui. Atkreipiame dėmesį, kad Strategijoje niekur nėra minima, kad būtent energijos išteklių birža yra būdas energijos išteklius įsigyti skaidriausiu ir konkurencingiausiu būdu, tačiau Projekto aiškinamajame rašte aukščiau pateikiama nuostata interpretuojama kaip pagrindimas, kodėl visi nepriklausomi šilumos gamintojai privalo teikti pirmenybę Baltpool energijos išteklių biržai. Kitaip tariant, Projekto rengėjas pats interpretavo ir nusprendė, kad energijos išteklių birža yra vienintelis ir nepakeičiamas įrankis pasiekti skaidriausią ir konkurencingiausią energijos išteklių įsigijimą. Mes nesutinkame su tokia interpretacija ir esame tikri, kad energijos išteklių įsigijimas, perkant ne biržoje, o dvišaliu kontraktu, gali būti toks pat skaidrus ir netgi kur kas konkurencingesnis negu birža. Būtent todėl nereguliuojami nepriklausomi šilumos gamintojai didžiąją dalį jiems reikiamo biokuro šiuo metu įsigyja už biržos ribų. Tai reiškia kad, laikyti, jog dvišalis sandoris automatiškai neatitinka Strategijoje nustatytų skaidrumo ir konkurencingumo kriterijų, nėra jokio pagrindo. Asociacijos nariams taip pat kyla klausimas, kokiais skaičiavimais remdamasis ir kokias faktines aplinkybes įvertinęs Projekto rengėjas teigia, kad biokuro įsigijimas energijos išteklių biržoje Baltpool užtikrins mažiausius kaštus vartotojui. Mūsų nuomone, priverstinis visų gamintojų, kurie elektros ir (ar) šilumos energijai gaminti naudoja biokurą,</p>	<p>Neatsižvelgta.</p> <p>Atkreiptinas dėmesys, kad Nacionalinėje energetinės nepriklausomybės strategijoje įtvirtintas šilumos ūkio srities plėtojimo principas – užtikrinti energijos išteklių įsigijimą skaidriausiu ir konkurencingiausiu būdu, Projekte yra įvertintas sistemiškai, o ne vien žvelgiant į tikslą siaurai, t. y. nustatant visų subjektų pareigą teikti pirmenybę energijos išteklių biržai. Skaidrumas yra užtikrinamas ne tik sudarant sutartis energijos išteklių biržoje, bet ir Projekte teikiamu pasiūlymu, kad būtų registruojami tiesiogiai sudaromi dvišaliai susitarimai ir šių susitarimų pagrindu įsigytas biokuro kiekis.</p> <p>Konkurencingumas ir mažiausių kaštų principas kuriamas ne nustatant prievolės vieniems subjektams ir privilegijas kitiems, o siekiant suderinti visų subjektų atliekamas pareigas ir sukuriant mechanizmą, kuris užtikrintų mažiausius kaštus ir pagrįstą kainą galutiniam vartotojui. Teisingai pastebima, kad ne visuomet yra ekonomiškai naudingiausia pirkti energijos išteklius energijos išteklių biržoje, kadangi yra privalomas prievolių įvykdymo užtikrinimas (sandorio užtikrinimo priemonės), biokuro kokybės reikalavimai, biokuro kokybės tyrimai, atsiskaitymo terminai ir kt. Tačiau būtent dėl to energijos išteklių biržai yra suteikiama tik pirmenybė. Jeigu verslo subjektas, prisiimdamas verslo riziką, sudaro ekonomiškai naudingesnį sandorį nei energijos išteklių biržoje, vadovaujantis Energijos išteklių rinkos įstatymo (toliau – Įstatymas) 19¹ str. 2 d., jis gali sudaryti dvišalį susitarimą ir už biržos ribų. Projekto rengėjas supranta, kad rinkos sąlygomis kiekviena užtikrinimo priemonė reiškia papildomas sąnaudas, o šių sąnaudų</p>

dalyvavimas biržoje šilumos kainą galutiniams vartotojams ne sumažins, o kaip tik padidins. Dėl šios priežasties Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymo tikslas – mažiausiomis sąnaudomis užtikrinti patikimą ir kokybišką šilumos tiekimą šilumos vartotojams – nebus pasiektas. Pavyzdžiui, remiantis to paties įstatymo 17 str. 4 d. nuostatomis, energijos išteklių biržos operatorius turi teisę reikalauti prekybos energijos išteklių biržoje prievolių įvykdymo užtikrinimo. Remiantis Asociacijos narių preliminariais skaičiavimais, Asociacijos nariui siekiant per biržą įsigyti visą jam reikalingą metinį biokuro kiekį, Asociacijos narys energijos išteklių biržos operatoriui privalės pateikti sandorio užtikrinimo priemonę, kurios dydis bus apie 500 000 Eur/metus (vertinant kiekvieną nepriklausomą šilumos gamintoją atskirai). Tokio pat dydžio užtikrinimo priemonę energijos išteklių biržos operatoriui turėtų pateikti ir biokuro tiekėjai. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ir į tai, kad nepriklausomų šilumos gamintojų sąnaudos, kaip ir šilumos tiekėjų sąnaudos, turi lemiamos įtakos galutinei šilumos kainai vartotojui, Asociacijos įsitikinimu, Projekto aiškinamajame rašte teigti, jog Projekto rengimą paskatino Strategijoje įtvirtintas principas – užtikrinti energijos išteklių įsigijimą skaidriausiu ir konkurencingiausiu būdu, užtikrinant mažiausius kaštus galutiniams vartotojams – neturi jokio pagrindo. Asociacijos nariams yra suprantama, kad skaidrumo principas gali (bet neprivalo) būti įgyvendintas įsakmiai nurodant biokurą įsigyti per energijos išteklių biržą tais atvejais, kai šilumos gamybą vykdo bendrovės, naudojančios viešą kapitalą, t. y. valstybės įmonės, savivaldybės įmonės, privataus kapitalo bendrovės, gavusios Europos Sąjungos paramą ar privataus kapitalo bendrovės, gavusios skatinamąjį tarifą, tačiau absoliučiai nesuprantama, kodėl tokius perteklinius suvaržymus turėtų patirti ūkio subjektai, veikiantys laisvoje rinkoje (konkurencinėje aplinkoje) ir naudojančios tik privatų kapitalą. Mūsų manymu, Strategijoje apibrėžtą tikslą – užtikrinti energijos išteklių įsigijimą skaidriausiu ir konkurencingiausiu būdu, užtikrinant mažiausius kaštus galutiniams vartotojams – garantuotų ne visų šilumos gamintojų priverstinis dalyvavimas

atsisakęs ir papildomą verslo riziką prisiėmęs subjektas galės sudaryti ekonomiškai naudingesnį sandorį, kuris yra leidžiamas. Projektu yra siekiama sukurti mechanizmą, kuris užtikrintų pagrįstą energijos išteklių kainą visiems energijos išteklių rinkos dalyviams, kurie būtų suinteresuoti šio mechanizmo išlaikymu ir veikimu.

	energijos išteklių biržoje, o, priešingai, prievolės teikti pirmenybę energijos išteklių biržai panaikinimas visiems šilumos aukciono dalyviams, kas leistų, diegiant techninius ir vadybinius sprendimus, visiems šilumos aukciono dalyviams vienodomis sąlygomis konkuruoti šilumos gamybos rinkoje ir garantuoti vartotojams mažiausias šilumos gamybos kainas.	
3.	<p>Dėl Projekto suderinamumo su kitais teisės aktais ir atitikties aukštesnės galios teisės aktams.</p> <p>Asociacijos narių nuomone, siūlomi pakeitimai, kurie įpareigoja visus šilumos tiekėjus, šilumos aukciono dalyvius ir bendrus šilumos ir elektros gamintojus, kurie elektros ir (ar) šilumos energijai gaminti naudoja biokurą, pirmenybę teikti energijos išteklių biržai, galimai prieštarauja to paties įstatymo 17 str. 1 d. nuostatomis, kuriose aiškiai ir nedviprasmiškai pažymėta, kad „Energijos išteklių rinkos dalyviai energijos išteklių biržoje dalyvauja savo pasirinkimu. Energijos išteklių rinkos dalyviai turi teisę prekiauti energija ir (ar) energijos išteklių ir kitais teisės aktuose nustatytais būdais, tarp jų ir kitose Lietuvos Respublikoje ar kitose valstybėse veikiančiose biržose, aukcionuose ar prekybos sistemose“. Atkreiptinas dėmesys, kad, kaip yra įtvirtinta Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo nuostatose, teisėkūroje turi būti vadovaujama tam tikrais principais, inter alia, sistemiškumo principu, kuris reiškia, jog teisės normos turi derėti tarpusavyje, žemesnės teisinės galios teisės aktai neturi prieštarauti aukštesnės teisinės galios teisės aktams, įstatymo įgyvendinamieji teisės aktai turi būti rengiami ir priimami taip, kad įsigaliojusių kartu su įstatymu ar atskiromis jo nuostatomis, kurias šie teisės aktai įgyvendina (žr. Teisėkūros pagrindų įstatymo 3 str. 2 d. nuostatas). Taigi, Projekto nuostatos, visų pirma, turi būti suderinamos su kitomis to paties įstatymo nuostatomis.</p>	<p>Neatsižvelgta.</p> <p>Paminėtina, kad teikiamu Projektu nėra išimtinai sukuriama ūkio subjektams naujos reguliavimo priemonės, kadangi šiuos teisinius santykius analogiškai dabar reglamentuoja Įstatymo 17 str. 1 d. ir 19¹ str. 1 ir 2 d., kuriose numatyta, kad energijos išteklių rinkos dalyviai energijos išteklių biržoje dalyvauja savo pasirinkimu. Energijos išteklių rinkos dalyviai turi teisę prekiauti energija ir (ar) energijos išteklių ir kitais teisės aktuose nustatytais būdais, tarp jų ir kitose Lietuvos Respublikoje ar kitose valstybėse veikiančiose biržose, aukcionuose ar prekybos sistemose. Įstatyme numatyti subjektai privalo teikti pirmenybę energijos išteklių biržai, nebent energijos išteklių biržoje dėl objektyvių priežasčių nebuvo galima įsigyti reikalingo atitinkamos biokuro rūšies kiekio ar jo dalies arba kitais būdais įsigyti biokurą yra ekonomiškai naudingiau.</p>
4.	Asociacija taip pat atkreipia dėmesį, kad, vadovaujantis tiek Teisėkūros pagrindų įstatymo 15 str. 1, 2 d. nuostatomis, tiek Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimo Nr. 276 „Dėl numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos patvirtinimo“ nuostatomis, kai iš esmės yra keičiamas teisinis reguliavimas	<p>Atsižvelgta iš dalies.</p> <p>Vadovaujantis Teisėkūros pagrindų įstatymo 15 str. 1 d., rengiant teisės akto, kuriuo numatoma reglamentuoti iki tol nereglementuotus santykius, taip pat kuriuo iš esmės keičiamas teisinis reguliavimas, projektą, privalo būti atliekamas numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas. Šio</p>

<p>(kaip yra būtent šiuo atveju), turi būti atliekamas numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas, kuris atliekamas, siekiant tobulinti viešosios politikos formavimą, sprendimų priėmimą, suteikti rengiančioms ir priimančioms sprendimus valstybės institucijoms ir įstaigoms informaciją apie galimas sprendimų alternatyvas ir įgyvendinimo pasekmes, sudaryti sąlygas pasirinkti tinkamiausią problemos sprendimo būdą. Asociacijos nuomone, rengiant Projektą numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas nebuvo atliktas arba buvo atliktas neišsamiai, nes Projekto aiškinamajame rašte nėra žodžiu nėra užsimenama apie tai, kad Projektas turės neigiamos įtakos šilumos aukcionų dalyvių finansinėms sąlygoms, biokuro tiekėjų finansinėms sąlygoms ir pan. Aiškinamajame rašte taip pat nėra paaiškinta, kokį poveikį Projektas turės konkurencijos sąlygoms, ūkio subjektų galimybėms laisvai konkuruoti ir kt. Atsižvelgiant į tai, taip pat siekiant bent iš dalies įgyvendinti Valstybės kontrolės 2018 m. kovo 16 d. paskelbtoje Valstybinio audito ataskaitoje Nr. VA-2018-P-40- 6-2 „Teisėkūros procesas“ pateiktas rekomendacijas, Projekto rengėjui siūlytina atlikti išsamų numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimą, kuris įvertintų Projekto poveikį verslo sąlygoms, ekonominėms sąlygoms, konkurencijos sąlygoms ir kt.</p>	<p>vertinimo išsamumas turi būti proporcingas galimoms numatomo teisinio reguliavimo pasekmėms. Kaip jau buvo paminėta 1.3 pastaboje, Projektu nėra išimtinai sukuriamos ūkio subjektams naujos reguliavimo priemonės, o tik nustatomos aiškos ir vienodos sąlygos visiems aukciono dalyviams konkuruoti energijos išteklių rinkoje. Atsižvelgiant į tai, pasirinktas proporcingas pasekmių vertinimas aiškinamajame rašte. Įvertinus per energijos išteklių biržą sudaromų sandorių skaičių ir tiesiogiai sudaromų dvišalių sandorių skaičių, numatomas tik trumpalaikių (savaitės, mėnesio ar ketvirčio trukmės) tiesiogiai sudaromų dvišalių sandorių sumažėjimas, kadangi mažai ekonomiškai naudingus sandorius per energijos išteklių biržą sudaryti bus paprasčiau negu tikrinti tokių sandorių ekonominį naudingumą. Prognozuojama, kad ilgalaikiai (pusmečio arba metų trukmės) sandoriai tarp verslo riziką galinčių prisiimti subjektų ir toliau bus sudaromi ne per energijos išteklių biržą. Trumpalaikių sandorių poveikis rinkos dalyviams dėl trumpų įvykdymo terminų ir mažų prievolių užtikrinimo priemonių bus minimalus.</p>
<p>5. Asociacijai taip pat kyla abejonių dėl Projekto 19¹ str. nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijos 46 str. nuostatomis, kurios skelbia, jog „Įstatymas draudžia monopolizuoti gamybą ir rinką, saugo sąžiningos konkurencijos laisvę“. Asociacija iš dalies gali suprasti, kad valstybės „kišimasis“ į šilumos gamybos sektorių yra pateisinamas šilumos vartotojų interesu šilumos energiją gauti mažiausiomis kainomis. Tačiau, Asociacijos nuomone, Įstatymo projektu yra kišamasi ne tik į šilumos gamybos rinkoje veikiančių ūkio subjektų veiklą, tačiau ir į biokuro tiekėjų, kurie niekaip nėra susiję su šilumos gamyba, veiklą. Tokią išvadą galime daryti atsižvelgdami į tai, kad Įstatymo projektu įpareigojimai yra nustatomi ne tik šilumos aukciono dalyviams, kurie yra priverčiami biokurą įsigyti tik per energijos išteklių biržą, tačiau ir netiesiogiai biokuro tiekėjams, kurie, siekdami parduoti savo</p>	<p>Neatsižvelgta. Pateiktoje pastaboje klaidinančiai teigiama, kad Projektu siekiama visą energijos išteklių prekybą vykdyti tik per energijos išteklių biržą. Energijos išteklių biržai yra numatoma suteikti tik pirmenybę.</p>

	<p>pagamintą produkciją, yra verčiami tokią savo pagamintą produkciją parduoti tik per energijos išteklių biržą. Tačiau Asociacija pastebi, kad, kaip ne viename savo nutarime yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, - „<...> 46 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta asmens ūkinės veiklos laisvės ir iniciatyvos sąvoka yra plati; ji apima teisę laisvai pasirinkti verslą, teisę laisvai sudaryti sutartis, sąžiningos konkurencijos laisvę, ūkinės veiklos subjektų lygiateisiškumą ir kt. <...> ; asmens ūkinės veiklos laisvė ir iniciatyva – tai teisinių galimybių visuma, sudaranti prielaidas asmeniui savarankiškai priimti jo ūkinei veiklai reikalingus sprendimus <...>“ (žr., pavyzdžiui, Konstitucinio Teismo 2018 m. gegužės 24 d. nutartį); „<...> pagal Konstituciją riboti asmens teises ir laisves, taip pat ūkinės veiklos laisvę galima, jeigu yra laikomasi šių sąlygų: tai daroma įstatymu; apribojimai yra būtini demokratinėje visuomenėje siekiant apsaugoti kitų asmenų teises ir laisves ir Konstitucijoje įtvirtintas vertybes, taip pat konstituciškai svarbius tikslus; apribojimais nėra paneigiama teisių ir laisvių prigimtis bei esmė; yra laikomasi konstitucinio proporcingumo principo <...> (žr., pavyzdžiui, Ibid). Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Asociacijos įsitikinimu, Įstatymo projekto nuostatos turėtų būti įvertinamos ir Konstitucijos 46 str. nuostatų kontekste.</p>	
6.	<p>Alternatyvūs pasiūlymai</p> <p>Asociacijai priklausantys reguliuojami nepriklausomi šilumos gamintojai ir, mūsų žiniomis, šilumos tiekėjai, dalyvaudami biržoje susiduria su didžiule administracine našta, siekiant įsigyti biokurą dvišalių kontraktų pagrindu. Suprasdami problemą ir atsižvelgdami į tai, prašome įvertinti žemiau pateiktus pasiūlymus, kurie tiek supaprastintų šilumos gamintojų veiklos sąlygas, tiek garantuotų Baltpool biržos konkurencingumo didinimą.</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Galiojančios biokuro įsigijimo už energijos išteklių biržos ribų tvarkos pakeitimai. b) Energijos išteklių biržos Baltpool tobulinimas. <p>Atsižvelgdami į tai, siūlome:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Energijos išteklių biržos dalyviams suteikti galimybę susitarti dėl: <p>a. avansinių mokėjimų;</p>	<p>Neatsižvelgta.</p> <p>Pastaba nėra tiesiogiai susijusi su pateikto Projekto nuostatomis, o su Įmonių, veikiančių energetikos srityje, energijos ar kuro, kurių reikia elektros ir šilumos energijai gaminti, pirkimų taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. kovo 3 d. nutarimu Nr. 277 „Dėl Įmonių, veikiančių energetikos srityje, energijos ar kuro, kurių reikia elektros ir šilumos energijai gaminti, pirkimų taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Taisyklės), Energijos išteklių biržos reglamentu, patvirtintu Komisijos 2013 m. liepos 18 d. nutarimu Nr. O3-318 „Dėl Energijos išteklių biržos reglamento tvirtinimo“, ir Centralizuotos prekybos biokuru taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2012 m. rugsėjo 20 d. įsakymu Nr. 1-182 „Dėl Centralizuotos prekybos biokuru taisyklių</p>

	<p>b. atsiskaitymo terminų; c. biokuro pristatymo terminų; d. biokuro kokybės reikalavimų; e. baudų dydžio.</p> <p>2. didinti biokuro biržos konkurencingumą, sudarant palankesnes sąlygas biokuro biržoje veikti didesniai biokuro tiekėjų skaičiui. Kaip galima pastebėti iš naujausios Baltpool statistikos, per pastaruosius metus matomos tendencijos, kad dėl įvairių priežasčių smulkieji tiekėjai pasitraukia iš biokuro tiekimo rinkos arba renkasi parduoti žaliavą stambiesiems tiekėjams, o ne šilumos gamintojams, taip prarasdami galimybę daryti teigiamą konkurencinę įtaką galutinei biokuro pardavimo kainai. Kitaip tariant, dėl didelių užstatų ir nelanksčių prekybos taisyklių Baltpool tapo didžiųjų biokuro tiekėjų įrankiu konsoliduoti rinką ir užimti dominuojančią padėtį, superkant arba priverčiant bankrutuoti smulkiuosius biokuro tiekėjus.</p>	<p>patvirtinimo“, kuriuos, priėmus Projektą, numatoma peržiūrėti.</p>
<p align="center">2. UAB „Fortex Energy“ 2018-10-05 raštas</p>		
<p>1.</p>	<p>Šiuo raštu norime išreikšti savo susirūpinimą, dėl jūsų siūlymo keisti prekybos “Baltpool” biržoje tvarką. Šiandien galiojanti teisė sudaryti dvišalius kontraktus “Baltpool” biržos standartinių sąlygų atžvilgiu turi daugybę privalumų: 1. mažesnių baudų už sutartinių įsipareigojimų nevykdymą; 2. įvairesnio biokuro (kokybės prasme) pristatymo; 3. abiem šalims priimtinių biokuro pristatymo terminų; 4. avansinių mokėjimų greitesnio atsiskaitymo. Be to, veikdami už biržos ribų, mes neturime mokėti užstato mokesčio, sudarančio 5% nuo sandorio vertės. Pažymime, kad būtent šis mokestis trukdo sukaupti pakankamai lėšų, reikalingų bendrovės kasdienei veiklai užtikrinti. Kitas barjeras - biokuro biržos prekybos platformos nelankstumas dėl atsiskaitymo terminų, avansinių mokėjimų, kuro pristatymo terminų, baudų ir t.t. Priverstinis dalyvavimas tik “Baltpool” biržoje kelia grėsmę mūsų verslo išlikimui, todėl prašome nekeisti galiojančio teisinio reglamentavimo.</p>	<p>Neatsižvelgta Žiūrėti į 1.5 ir 1.6 pastabų vertinimą.</p>

3. UAB „Medarvitas“ 2018-10-08 raštas

1.	<p>Iš Projekto ir jo aiškinamojo rašto išplaukia, kad visos įmonės, gaminančios šilumos ir/ar elektros energiją iš biokuro, pirks biokurą tik Baltpool biržoje. Tai reiškia, kad mes, biokuro tiekimo įmonė, norėdami parduoti biokurą savo ilgamečiams verslo partneriams, būsimė taip pat priversti pereiti prie Baltpool biržos. Priešingu atveju neteksime galimybės laisvai užsiimti mums įprasta ūkine veikla ir būsimė priversti bankrutuoti.</p> <p>Baltpool birža mums nėra priimtina prekybos platforma dėl keleto priežasčių. Visų pirma, tai per dideli sutarčių užtikrinimo mokesčiai, sudarantys 5% nuo sutarties vertės. Atkreipiame Jūsų dėmesį, kad bankai atsisako mus finansuoti, todėl kasdienėje veikloje sudėtinga išlaikyti pakankamą apyvartinių lėšų kiekį. Pavyzdžiui, norint parduoti kuro už 1 mln. eurų, yra taikomas 50 tūkst. eurų užstatas. Dėl tokio dydžio apyvartinių lėšų įšaldymo mes neturėsime galimybes sudaryti patrauklių ilgalaikių sandorių. Be to, veikdami už biržos ribų, mes turime galimybę susiderėti dėl įvairesnio pobūdžio sandorių - išsireikalaujame avansinių mokėjimų, trumpesnių atsiskaitymo terminų, platesnių kokybinių biokuro parametrų, patogesnių tiekimo laikotarpių, mažesnių arba apskritai jokių baudų.</p> <p>Mes manome, kad viso šilumai reikalingo biokuro pirkimo perkėlimas į Baltpool biržą nepagrįstai apsunkins mūsų veiklos sąlygas, sudarant ilgalaikius ir įmonės veikimą užtikrinančius sandorius. Būtent dėl ūkinės veiklos laisvės suvaržymo, įmonė neturės galimybės perkelti savo pardavimų į biržą.</p> <p>Atsižvelgdami į tai, prašome atsisakyti prievartinės prekybos iniciatyvos biokuro biržoje.</p>	<p>Neatsižvelgta.</p> <p>Žiūrėti į 1.5 ir 1.6 pastabų vertinimą.</p>
----	--	---

4. UAB „Forest Investment“ 2018-10-08 el. laiškas

1.	<p>Pakeitimu siekiamo įtvirtinti teisinio reguliavimo poveikis nepriklausomų ir nereguliuojamų šilumos energijos gamintojų atžvilgiu visiškai nevertintas finansiniu,</p>	<p>Atsižvelgta iš dalies.</p> <p>Žiūrėti į 1.4 pastabos vertinimą.</p>
----	---	---

	ekonominiu, konkurenciniu ir pan. aspektais – neatlikta kaštų – naudos analizė.	
2.	<p>Aiškinamajame rašte dėl Pakeitimo projekto visiškai nevertintos priežastys, dėl kurių nepriklausomų ir nereguliuojamų šilumos energijos gamintojų įsigijimai energijos išteklių biržoje yra santykinai maži, t.y. visiškai nevertintas ne per energijos išteklių biržą įsigijamo biokuro kainos aspektas.</p> <p>Pakeitimo projektu siekiama įtvirtinti įpareigojimu nepriklausomiems ir nereguliuojamiems šilumos energijos gamintojams pirkti biokurą per energijos išteklių biržą apribojama galimybė pasitelkti vadybines/organizacines (biokurui ruošti reikiamos žaliavos įsigijimas, sandėliavimo veikla ir pan.) ir finansines (apyvartinio kapitalo pasitelkimas) priemones bei tokiu būdu biokurą įsigyti mažiausia kaina.</p> <p>Prekyba energijos išteklių biržoje yra neatsiejama nuo papildomų kaštų užstatams (pasiūlymų užtikrinimui), administravimui ir pan., kurie neabejotinai (kaip sudedamoji ūkinės veiklos dalis) didina energijos išteklių biržoje parduodamo biokuro kainą, todėl atitinkamai nesuprantama, kaip Pakeitimo projektu siekiama įtvirtinti teisiniu reguliavimu bus prisidedama prie esminio Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatyme įtvirtinto tikslo mažiausiomis sąnaudomis užtikrinti patikimą ir kokybišką šilumos tiekiamą šilumos vartotojams.</p>	<p>Neatsižvelgta. Žiūrėti į 1.2 pastabos vertinimą.</p>
3.	<p>Dalis nepriklausomų ir nereguliuojamų šilumos energijos gamintojų savarankiškai organizuoja biokuro importą ir tokiu būdu eliminuoja biokuro tiekėjų – tarpininkų taikomą tiekimo maržą. Akivaizdu, kad įpareigojus nepriklausomus ir nereguliuojamus šilumos energijos gamintojus biokurą pirkti energijos išteklių biržoje ši galimybė bus apribota, o įsigyjant tą patį kurą iš kuro tiekėjų – tarpininkų nepriklausomi ir nereguliuojami šilumos energijos gamintojai bus priversti sumokėti tiekimo maržą, t.y. biokurą įsigyti didesne kaina nei tai galėtų padaryti importą organizuodami savarankiškai.</p>	<p>Neatsižvelgta. Pakartotinai norime atkreipti dėmesį, kad ekonomiškai naudingesnių sandorių nebus privalu vykdyti per energijos išteklių biržą. Pastaboje įvardytu atveju atsiranda rizika nepriklausomiems šilumos gamintojams, kad, įsteigus dukterinę įmonę, kuri užsiima biokuro tiekimu, energijos išteklių biržoje gali būti pateiktas geresnis pasiūlymas ir šį biokurą nusipirks kitas subjektas. Didesnė biokuro tiekėjų konkurencija lemia biokuro tiekėjų maržos mažėjimą visoje rinkoje, o ne atskirų biokuro tiekėjų galimą maržos padidėjimą.</p>
4.	<p>Prievolė biokurą įsigyti per energijos išteklių biržą reguliuojamiems ir nepriklausomiems</p>	<p>Neatsižvelgta. Žiūrėti į 1.1 pastabos vertinimą.</p>

	<p>šilumos energijos gamintojams bei šilumos tiekėjams valdantiems šilumos energijos gamybos pajėgumus retrospektyviai buvo įtvirtinta atsižvelgiant į priežastingumo ryšį, t.y. dėl jiems suteiktų privilegijų (igyto konkurencinio pranašumo) ar koncentracijos/dominavimo rinkoje.</p> <p>Reguliuojamų ir nepriklausomų šilumos energijos gamintojų atveju prievolė pirkti biokurą per energijos išteklių biržą buvo ir yra taikoma tik tuo atveju, kai buvo/yra pasinaudota viena iš žemiau nurodytų privilegijų:</p> <p>(i) gamintojui buvo/yra suteikta investicinė parama (dotacija) šilumos energijos gamybos pajėgumams įsigyti;</p> <p>(ii) gamintojo šilumos ir elektros energijos gamybos pajėgumuose pagamintai elektros energijai supirkti buvo/yra taikomas fiksuotas supirkimo tarifas (finansuojamas VIAP lėšomis) arba aukščiau minimiems pajėgumams įsigyti buvo suteikta investicinė parama (dotacija);</p> <p>(iii) gamintojas užėmė/užima dominuojančią padėtį CŠT sistemoje.</p> <p>Šilumos tiekėjų valdančių šilumos energijos gamybos pajėgumus atveju prievolė pirkti biokurą per energijos išteklių biržą buvo ir yra taikoma, nes pastovūs šilumos energijos gamybos kaštai buvo įtraukiami į šilumos tiekimo veiklą bei vėliau, kaip šilumos energijos kainos dedamoji, kompensuojami galutinių šilumos vartotojų.</p> <p>Atsižvelgiant į tai, kas nurodyta aukščiau (6 dalyje), būtina įvertinti, ar dėl paminėtų privilegijų bei Pakeitimo projektu siekiamo įtvirtinti teisinio reguliavimo komplekso būtų užtikrinta sąžininga, privilegijomis pasinaudojusių ir nepasinaudojusių šilumos energijos gamintojų tarpusavio konkurencija, t.y. ar ji nebūtų iškraipoma.</p>	
5. Lietuvos laisvosios rinkos instituto 2018-10-08 raštas		
1.	<p>Versti visus ūkio subjektus dalyvauti energijos išteklių biržoje – neproporcinga priemonė</p> <p>Dar 2011 m., rengiant Energijos išteklių rinkos įstatymo koncepciją, LLRI išsakė</p>	<p>Neatsižvelgta.</p> <p>Žiūrėti į 1.2 pastabos vertinimą.</p>

	<p>abejone, dėl draudimo reguliuojamiems NŠG energiją ar energijos išteklius pirkti kitais būdais nei per Biržą, ypač kai tas draudimas taikomas privatiems ūkio subjektams. Primename, kad birža, ar tai būtų vertybinių popierių birža, produktų birža, ar energijos birža yra tik vienas iš būdų pirkti ir parduoti prekių tarpusavyje. Kiti legalūs prekybos būdai savaime nėra prastesni, ir neturėtų būti taip traktuojami. Jei valstybė turi politikos tikslą, kad valstybei (ar savivaldybėms) priklausantys energetikos ūkio subjektai prekiautų tik per Biržą, proporcingesnis ir efektyvesnis būdas tai padaryti yra per savininko teises, t.y. akcininkui įpareigojant taip elgtis jam priklausančius ūkio subjektus, o ne įstatymu vesti taip elgtis visus ūkio subjektus.</p>	
2.	<p>Šilumos supirkimo mechanizmas pats savaime užkardo biokuro įsigijimą nepagrįstai aukštomis kainomis.</p> <p>Turint reguliuojamų kainų mechanizmą ir sąlygas, artimas monopolijai (kaip CŠT), iš tikro kyla rizika, kad ūkio subjektai didins sąnaudas (pvz., įsigys žaliavą ženkliai aukštesne kaina) ir jas perkels į reguliuojamą kainą, kurią vartotojai privalės padengti. Tačiau šią riziką ženkliai sumažina šilumos iš NŠG supirkimo mechanizmas.</p> <p>Pagal dabar galiojantį reguliavimą dabartiniame šilumos iš NŠG supirkimo aukcione nereguliuojamų NŠG kaina konkuruoja su reguliuojamų NŠG teikiama šiluma ir šilumos tiekėjų šilumos gamybos pajėgumais pagaminama šiluma. Jei nereguliuojamas NŠG šilumos aukcionui pateiktą šilumą už didesnę kainą, nei reguliuojami NŠG ar palyginamosios šilumos tiekėjo sąnaudos, nereguliuojamo NŠG šiluma paprasčiausiai nebūtų nuperkama. Tokiu būdu dabartinis šilumos iš nereguliuojamų NŠG supirkimo mechanizmas savyje jau turi saugiklius, prieš nepagrįstą kaštų didinimą (įsigyjant žaliavą) ir jų permetimą vartotojams.</p>	<p>Neatsižvelgta. Žiūrėti į 1.1 pastabos vertinimą.</p>
3.	<p>Negalima teigti, kad įpareigojimas nereguliuojamiems NŠG biokurą pirkti per Biržą, vienareikšmiškai atitinka Nacionalinei energetinės nepriklausomybės strategijoje (NENS) keliamus tikslus.</p> <p>Projekto aiškinamajame rašte, kaip vienas iš Projekto tikslų nurodoma, neva vienas iš</p>	<p>Neatsižvelgta. Žiūrėti į 1.2 pastabos vertinimą.</p>

	<p>NENS tikslų yra „užtikrinti energijos išteklių įsigijimą skaidriausiu ir konkurencingiausiu būdu, užtikrinant mažiausius kaštus galutiniam vartotojui“. Vėliau aiškinamajame rašte ši nuostata interpretuojama kaip pagrindimas, nustatant prievolę visiems NŠG perkant biokurą, pirmenybę teikti Biržai.</p> <p>Atkreipiame dėmesį, kad NENS 50.1 punktas apie šilumos ūkio plėtros principus yra toks iš tikro skamba taip:</p> <p>“skaidrumo – užtikrinti, kad šilumos tiekimo veikla būtų valdoma efektyviai, skaidriai ir nediskriminuojant šilumos ūkio rinkoje veikiančių subjektų ir jos naudotojų, įskaitant energijos išteklių įsigijimą skaidriausiu ir konkurencingiausiu būdu, užtikrinant mažiausius kaštus galutiniam vartotojui;” (pabraukta LLRI).</p> <p>O tai reiškia, kad, pirma, skaidrumo principo reguliavimo objektas yra ūkio subjektai, veikiantys šilumos tiekimo veikloje, o ne NŠG, t. y. ūkio subjektai, veikiantys šilumos gamybos veikloje.</p> <p>Antra, NENS niekur neminima, kad būtent Birža yra būdas energijos išteklius įsigyti skaidriausiu ir konkurencingiausiu būdu. Paprastaiariant, nėra pagrindo teigti, kad pvz., NŠG, perkantis dalį energijos išteklių ne per Biržą, o tiesioginiu sandoriu, automatiškai neatitinka NENS 50.1 punkte numatyto skaidrumo kriterijaus.</p> <p>Trečia, skaidrumo principas yra numatytas darnoje su konkurencingumo (50.2), efektyvumo (50.3), pažangumo (50.4) principais. O tai reiškia, kad jei NŠG biokurą įsigyja ne per Biržą, tačiau už šiek tiek mažesnę kainą, tuomet apsunkinti tokius sandorius nereguliuojamiems NŠG, kirstųsi su konkurencingumo ir efektyvumo principais, numatytais NENS.</p>	
4.	<p>Projekto rengėjai neįrodo, kodėl reikia apsunkinti nereguliuojamų NŠG biokuro įsigijimą ne per Biržą.</p> <p>Sutinkame su bendra Projekto logika, kad jei šilumos gamintojai perka biokurą santykinai aukštesne kaina, tai ilgainiui gali lemti ir aukštesnes kainas vartotojams. Tačiau aiškinamasis raštas nei įrodo, nei pagrindžia, kad:</p> <p>(1) NŠG, įsigyjantys biokurą ne per Biržą, už biokurą moka daugiau, nei šilumos gamintojai biokurą įsigyjantys per Biržą (ar,</p>	<p>Neatsižvelgta.</p> <p>Neįtraukiant į skaičiavimus UAB „Fortum Klaipėda“, kuri degina atliekas, 2017 m. iš visų šilumos gamintojų, gaminančių šilumos energiją iš biokuro: šilumos tiekėjai pagamino 55,3 proc. šilumos energijos, pagamintos iš biokuro, reguliuojami nepriklausomi šilumos gamintojai – 19,4 proc, o nereguliuojami nepriklausomi šilumos gamintojai – 25,3 proc. Biokuro per energijos išteklių biržą nupirko, t. y. prisidėjo prie vidutinės biokuro biržos kainos formavimo: šilumos tiekėjai nupirko</p>

<p>kad NŠG, įsigyjantys biokurą ne per Biržą, už biokurą moka daugiau, vien dėl to, kad biokurą perka ne Biržoje);</p> <p>(2) NŠG, įsigyjanti biokurą ne per Biržą, parduodama šiluma yra brangesnė už NŠG, kurie biokurą įsigyja Biržoje;</p> <p>(3) dėl nereguliuojamų NŠG biokuro įsigijimo ne per Biržą, didėja galutinės kainos vartotojams.</p> <p>Projekto aiškinamasis raštas tik konstatuoja, kad nereguliuojami NŠG Biržoje nupirko tik 2 proc. jiems reikalingo biokuro, palyginus su šilumos tiekėjais ir reguliuojamais NŠG. Tačiau nėra atsižvelgiama į tai, kad nereguliuojami NŠG gamina ir daug mažiau šilumos nei šilumos tiekėjai ir reguliuojami NŠG.</p> <p>Dar daugiau, Projekto aiškinamasis raštas klaidina. Teigiama, kad: „Šilumos tiekėjai ir reguliuojami nepriklausomi šilumos gamintojai, kuriems privalu teikti pirmenybę energijos išteklių biržai, nupirko 402 tūkst. tne biokuro (apie 96 proc. viso jiems reikalingo biokuro kiekio), o nereguliuojami nepriklausomi šilumos gamintojai <...> biržoje nupirko 8 tūkst. tne biokuro (apie 2 proc. viso jiems reikalingo biokuro kiekio), t. y. nepriklausomi šilumos gamintojai, gamindami centralizuoto šilumos tiekimo sistemoje 25 proc. šilumos, pagamintos iš biokuro, 2017 m. tik 2 proc. prisidėjo prie vidutinės biokuro biržos kainos formavimo.“ (pabraukta LLRI).</p> <p>Atkreipiame dėmesį, kad visi NŠG – reguliuojami ir nereguliuojami – 2017 m. pagamino apie 25 proc. šilumos.</p> <p>Aiškinamasis raštas, lygina visų NŠG pagamintą šilumos kiekį ir nereguliuojamų NŠG per Biržą įsigyto biokuro kiekį, nors tai yra nelygintini dydžiai.</p> <p>Vien tik faktas, kad jei ir nereguliuojami NŠG dalį kuro įsigyja ne per biržą, neįrodo esamo reguliavimo ydingumo ir niekaip nepagrindžia įpareigojimo nereguliuojamiems NŠG biokurą pirkti per Biržą.</p> <p>Jei Projekto rengėjai norėtų įrodyti, kad egzistuoja būtinybė įpareigoti nereguliuojamus NŠG pirmenybę teikti Biržai, reiktų išsamios analizės šiais klausimais:</p> <p>(1) ar nereguliuojamų NŠG ne per Biržą perkamas biokuras yra brangesnis;</p>	<p>82,2 proc. iš viso per energijos išteklių biržą parduoto biokuro, reguliuojami nepriklausomi šilumos gamintojai – 15,7 proc., o nereguliuojami nepriklausomi šilumos gamintojai – 2,1 proc. Į šiuos skaičiavimus nebuvo įtraukta šilumos energija, pagaminta iš kitų energijos išteklių.</p> <p>Atkreiptinas dėmesys, kad dabar galiojanti tvarka turi užtikrinti, kad ne energijos išteklių biržoje sudaryti sandoriai būtų sudaryti tik tada, kai jie yra ekonomiškai naudingesni. Tačiau Projektu siekiama, kad ir po Komisijos atliktų Aprašo ir palyginamųjų sąnaudų apskaičiavimo metodikos pakeitimų ne energijos išteklių biržoje būtų sudaromi tik ekonomiškai naudingesni sandoriai.</p> <p>Taip pat žiūrėti į 1.1 pastabos vertinimą.</p>
--	---

	<p>(2) ar nereguliuojamų NŠG ne per Biržą įsigyjamas biokuras yra brangesnis dėl įsigijimo būdo, ar dėl kitų priežasčių (pvz., šilumos gamybos apimčių ir pan.);</p> <p>(3) ar (ir kiek) nereguliuojamiems NŠG atpigėtų biokuras, jei jie būtų priversti visą biokurą pirkti per Biržą;</p> <p>(4) Ir svarbiausia, ar (ir kiek) šilumos vartotojams atpigėtų šiluma, jei nereguliuojamiems NŠG būtų uždrausta biokurą pirkti ne per Biržą.</p> <p>Kol šie klausimai yra neišanalizuoti, o teiginiai – neįrodyti, galima traktuoti, kad įpareigojimas nereguliuojamiems NŠG biokurą per Biržą yra savitikslis, netenkinantis nei NENS politikos tikslų, nei teisėkūros proceso reikalavimų. Primename, kad vadovaujantis Teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsniu, teisės aktai inter alia turi atitikti tikslingumo, proporcingumo ir efektyvumo principus.</p>	
<p align="center">6. Lietuvos nepriklausomų šilumos gamintojų asociacijos 2018-11-16 raštas</p>		
1.	<p>Lietuvos nepriklausomų šilumos gamintojų asociacija (toliau - Asociacija) yra įsitikinusi, kad Projektu siekiamas įtvirtinti reguliavimas, kuomet visi mėnesiniuose šilumos supirkimo aukcionuose dalyvaujantys ūkio subjektai yra verčiami biokurą įsigyti per energijos išteklių biržą, neužtikrins ir negarantuos mažiausių šilumos kainų galutiniams vartotojams, nes, visų pirma, prekyba energijos išteklių biržoje yra neatsiejama nuo papildomų kaštų atsiradimo, visų antra, energijos gamintojai, pasitelkdami visus vadybinius ir organizacinius sprendimus bei prisiimdami papildomą nepatiekimo riziką, dvišaliais kontraktais biokurą sugeba įsigyti pigiau nei kad ji yra galima įsigyti energijos išteklių biržoje. Atsižvelgiant į tai, siūlome Energetikos ministerijai įvertinti Asociacijos teikiamą alternatyvų siūlymą energijos išteklių biržą traktuoti tik kaip laisvanorišką įrankį, kuriuo šalys, t. y. šilumos tiekėjai ir nepriklausomi šilumos gamintojai, galėtų naudotis siekdami įsigyti biokurą mažiausia įmanoma kaina. Juk, kaip yra galima matyti iš viešai pateikiamų nuomonių, biokuro kaina yra vienas iš pagrindinių šilumos kainos komponentų, o visų rinkos dalyvių priverstinis dalyvavimas energijos išteklių</p>	<p>Neatsižvelgta.</p> <p>Pakartotinai norime atkreipti asociacijos dėmesį, kad ekonomiškai naudingesnių sandorių nebus privalu vykdyti per energijos išteklių biržą.</p> <p>Taip pat žiūrėti į 1.2 pastabos vertinimą.</p>

	biržoje - biokuro kainas, o kartu ir šilumos, tik dar labiau padidins.	
2.	<p>Asociacijos įsitikinimu, Derinimo pažymoje nurodomas teiginys, kad „<...> Projektu nėra išimtinai sukuriama ūkio subjektams naujos reguliavimo priemonės, o tik nustatomos aiškios ir vienodos sąlygos visiems aukciono dalyviams konkuruoti energijos išteklių rinkoje. Atsižvelgiant į tai, pasirinktas proporcingas pasekmių vertinimas aiškinamajame rašte.<...>“, nėra pakankamas pagrįsti tam, jog rengiant Projektą nebuvo atliktas privalomas poveikio konkurencijai vertinimas. Asociacijos nuomone, Projektu siekiamas įtvirtinti teisinis reguliavimas gali turėti įtakos konkurencijai tiek trumpuoju, tiek ilguoju periodu, kadangi mažins konkurenciją tarp biokuro tiekėjų, kurie finansiškai nepakeldami naštos, atsirandančios dėl priverstinio dalyvavimo energijos išteklių biržoje, gali tiesiog nustoti vykdyti veiklą. Todėl, Asociacijos įsitikinimu, prieš teikdama Projekto nuostatas svarstyti Vyriausybei, Energetikos ministerija turėtų atsižvelgti į Konkurencijos tarybos 2018 m. spalio 15 d. rašte Nr. (2.30-35) 6V „Dėl įstatymo projekto derinimo“ išsakytą pastabą ir Projekto lydimočius dokumentus papildyti siūlomo reguliavimo poveikio konkurencijai vertinimu. Juk, kaip yra nurodžiusi Konkurencijos taryba savo 2017 m. veiklos ataskaitoje, - Konkurencijos apsauga nėra tik KT atsakomybė. Kiekviena valstybės institucija, atsakinga už tam tikros srities reguliavimą, privalo siekti apsaugoti konkurenciją dėl vartotojų gerovės. Tose srityse, kur nustatytas perteklinis, protekcionistinis, ekonomiškai nepagrįstas reguliavimas, verslas prisitaiko arba keldamas kainas, arba optimizuoja sąnaudas pasitraukdamas į šešėlį. Tokios sritys yra palankios ir korupcijai vešėti. Jeigu rinkoje konkurencija pernelyg silpna, įmonės renkasi paprasčiausią kelią - pakelti kainas arba pabloginti kokybę. O kuo lengviau patekti į rinką, kuo mažiau biurokratinių kliūčių taikoma, tuo veiksmingesnė konkurencija, ir efektyvesnės įmonės turi galimybę pakeisti neefektyvias. Be to, konkurencingos rinkos yra ir savaiminė prevencija nuo konkurenciją ribojančių verslo subjektų susitarimų ar piktinaudžiavimo dominuojančia padėtimi.</p>	<p>Neatsižvelgta.</p> <p>Pastaboje pakartotinai daroma klaidingai išvada remiantis teiginiu, kad visi energijos išteklių rinkos dalyviai biokurą turės pirkti tik per energijos išteklių biržą.</p> <p>Taip pat žiūrėti į 1.4 pastabos vertinimą.</p>

3.	<p>Asociacija taip pat atkreipia dėmesį, kad, jos nuomone, Projekto 19¹ str. nuostatos nėra suderinamos su Lietuvos Respublikos Konstitucijos 46 str. nuostatomis, kurios skelbia, jog „įstatymas draudžia monopolizuoti gamybą ir rinką, saugo sąžiningos konkurencijos laisvę“. Asociacija iš dalies gali suprasti, kad valstybės „kišimasis“ į šilumos gamybos sektorių yra pateisinamas šilumos vartotojų interesu šilumos energiją gauti mažiausiomis kainomis. Tačiau, Asociacijos nuomone, Projektu yra kišamasi ne tik į šilumos gamybos rinkoje veikiančių ūkio subjektų veiklą, tačiau ir į biokuro tiekėjų, kurie niekaip nėra susiję su šilumos gamyba, veiklą. Tokią išvadą galime daryti atsižvelgdami į tai, kad Projektu įpareigojimai yra nustatomi ne tik šilumos aukciono dalyviams, kurie yra priverčiami biokurą įsigyti tik per energijos išteklių biržą, tačiau ir netiesiogiai biokuro tiekėjams, kurie, siekdami parduoti savo pagamintą produkciją, yra verčiami tokią savo pagamintą produkciją parduoti tik per energijos išteklių biržą. Atsižvelgiant į tai, Asociacijos įsitikinimu, Projekto nuostatos turėtų būti įvertinamos ir Konstitucijos 46 str. nuostatų kontekste;</p>	<p>Neatsižvelgta. Žiūrėti 1.5 pastabos vertinimą.</p>
4.	<p>galiausiai Asociacija pastebi, kad Projektu siekiamo tikslo, t. y. tikslo „užtikrinti, kad pagal naująją tvarką vidutinės energijos išteklių biržos kainos formavimo pareiga tektų visiems energijos išteklių rinkos dalyviams“, Energetikos ministerijai, deja, bet nepavyks pasiekti, jei visiems šilumos aukciono dalyviams bus sudarytos lengvesnės sąlygos biokurą įsigyti už energijos išteklių biržos ribų (kuo, tikėtina, visi šilumos aukcionų dalyviai ir bandys naudotis). Dėl to, Asociacijos nuomone, Projekto tikslą būtų galima pasiekti apskritai panaikinant prievolę visų tipų šilumos gamintojams teikti pirmenybę energijos išteklių biržai, tačiau įvedant prievolę visiems energijos gamintojams teikti energijos išteklių biržos operatoriui „Baltpool“, Valstybinei kainų ir energetikos kontrolės komisijai informaciją apie energetikos įmonių sudarytus dvišalius susitarimus ir tokių susitarimų pagrindus įsigytą biokuro kiekį, kainą. Tokia energetikos įmonių teikiama informacija, Asociacijos įsitikinimu, leistų Valstybinei kainų ir</p>	<p>Neatsižvelgta. Siūlomas vidutinės biokuro rinkos kainos modelis tik retrospektyviai konstatuotų, kokia kaina buvo sudaryti biokuro sandoriai, ir neturėtų įtakos palyginamųjų šilumos gamybos sąnaudų formavimui pagal rinkoje esamas sąlygas, t. y. jeigu rinkos dalyviai, esant vidiniams susitarimams, siekia pasipelnėti ir sudaro dvišalius sandorius didesne nei rinkos verte, šie sandoriai vis vien yra traukiami į palyginamųjų šilumos gamybos sąnaudų skaičiavimus ir šias sąnaudas padidina, todėl pateiktas pasiūlymas neužtikrina realios vidutinės biokuro kainos formavimo.</p>

	energetikos kontrolės komisijai nustatyti realią vidutinę biokuro rinkos kainą, kuri būtų naudojama galutinės šilumos kainos skaičiavimuose.	
7. Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos 2018-11-21 raštas Nr. (1.6 E) 2T-910		
1.	Vertinant Projektu siūlomo įtvirtinti teisinio reguliavimo pagrindimą, iš aiškinamojo rašto susidaro vaizdas, kad įstatyminis teisinis reguliavimas daugiausiai siūlomas keisti dėl to, kad pasikeitė poįstatyminis teisinis reguliavimas (t. y., kad buvo pakeista Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos metodika), kas iš esmės laikytina ydinga teisėkūros praktika. Aiškinamajame rašte nėra atskleistos neigiamos Projektu siūlomo įtvirtinti teisinio reguliavimo pasekmės subjektams, kurie patektų į reguliavimo sritį (privalėtų visą biokurą pirmenybės tvarka įsigyti per biržą) (pavyzdžiui, papildomos jų sąnaudos prievolių užtikrinimo priemonėms biržoje (žr. Įstatymo 17 str. 4 d.) ir jų poveikis tokiems subjektams/jų ūkinės veiklos elgsenai įsigyjant biokurą.	Neatsižvelgta. Aiškinamajame rašte yra pateikiamas Įstatymo 17 str. 4 d. minimų užtikrinimo priemonių įvertinimas „Įvertinus per energijos išteklių biržą sudaromų sandorių skaičių ir tiesiogiai sudaromų dvišalių sandorių skaičių, numatomas tik trumpalaikių tiesiogiai sudaromų dvišalių sandorių sumažėjimas. Prognozuojama, kad ilgalaikiai sandoriai tarp verslo riziką galinčių prisiimti subjektų ir toliau bus sudaromi ne per energijos išteklių biržą. Trumpalaikiais sandoriais sudaromų sandorių poveikis rinkos dalyviams dėl trumpų įvykdymo terminų ir mažų prievolių užtikrinimo priemonių bus minimalus.“ Taip pat numatomos grėsmės dėl momentinės paklausos energijos išteklių biržoje padidėjimo ir jau sudarytų biokuro tiekimo sandorių tolimesnio vykdymo ir numatytos priemonės, kaip šias grėsmes suvaldyti. Energetikos ministerijos nuomone, atlikti išplėstinį poveikio vertinimą netikslinga. Įstatymo projekto vertinimas aiškinamajame rašte yra pakankamas įvertinti galimam poveikiui.
2.	Vertinant dėstomas Įstatymo 19 ¹ str. 1 d. nuostatas, nėra aišku, pagal kokius kriterijus (kokiais įrodymais vadovaujantis) būtų galima konstatuoti, kad subjektas tinkamai įvykdė prievolę teikti pirmenybę įsigyti biokurą energijos išteklių biržoje (tai aktualu tiek pačiam subjektui, tiek kontrolę vykdančioms institucijoms).	Atsižvelgta iš dalies. Įstatymo 13 straipsnio 2 dalies 3 punktas papildytas pareiga šiuos duomenis teikti Komisijai. Atitinkamai pažymėtina, kad Komisija renka energijos išteklių rinkos dalyvių duomenis, kuriuos gali panaudoti tikrindama, ar subjektas laikėsi Įstatymo 19 ¹ str. 1 d. nuostatos. Taip pat rinkos subjektai, vadovaudamiesi Taisyklių 24 punktu, privalo surinkti ir saugoti duomenis ir informaciją, įrodančius, kad Įstatymo 19 ¹ str. 1 d. nuostata yra vykdoma.
3.	Diskutuotina, ar dėstomomis Įstatymo 13 str. 2 d. 3 p. nuostatomis (nustatoma energijos išteklių biržos operatoriaus pareiga registruoti visus dvišalius susitarimus, viešinti informaciją apie parduotus biokuro kiekius ir kainas), nebus sudarytos sąlygos pažeisti tokių susitarimų šalių teises ir teisėtus interesus (pavyzdžiui, veiklos komercinės paslaptys/konfidenciali informacija).	Atsižvelgta iš dalies. Įstatymo 19 str. 4 dalis numato, kad energijos išteklių biržos dalyvių pateikti duomenys yra konfidencialūs ir gali būti atskleisti tretiesiems asmenims tik teisės aktų nustatyta tvarka, išskyrus duomenis apie perkamus ir parduodamus atskirų rūšių biokuro kiekius ir kainas, kurie apibendrintai ir nenurodant

	<p>Be to, neaišku, ar į tokius tvarkomus duomenis nepatektų ir asmens duomenys. Tokiu atveju, dėstomos Įstatymo 13 str. 2 d. 3 p. nuostatos įvertintinos ir 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendras duomenų apsaugos reglamentas) nuostatų, pagal kurias Įstatyme turėtų būti įtvirtintas duomenų tvarkymo tikslas, konkretūs tvarkomi duomenys, duomenų saugojimo laikotarpis ir kt., kontekste.</p> <p>Taip pat siūlytina aiškinamajame rašte labiau atskleisti dėstomame Įstatymo 13 str. 2 d. 3 p. nurodytų duomenų kaupimo tikslą, duomenų panaudojimo sąlygas.</p>	<p>sutarties šalių skelbiami energijos išteklių biržos operatoriaus informacinėje sistemoje. Aiškinamasis raštas papildytas, nurodant duomenų kaupimo tikslą ir naudojimo sąlygas.</p>
4.	<p>Aiškinamajame rašte nurodoma, kad Projekto 5 str. 2 d. pasirinktas maksimaliai leistinas vienerių metų terminas dėl dvišalių susitarimų, sudarytų iki Projekto įsigaliojimo, galiojimo (t. y., kad tokie susitarimai galėtų ilgiausiai galioti iki 2020 m. sausio 1 d.), kartu motyvuojant Įmonių, veikiančių energetikos srityje, energijos ar kuro, kurių reikia elektros ir šilumos energijai gaminti, pirkimų taisyklių, patvirtintų Vyriausybės 2003 m. kovo 3 d. nutarimu Nr. 277 (toliau – Taisyklės), 136 p. nuostatomis, pagal kurias įsigyjančiosios organizacijos sudaroma su laimėtoju biokuro pirkimo sutartis turi būti terminuota ir sudaroma ne ilgiau nei vieniems metams. Visgi įvertinant Taisyklių 2 p. nurodytą reguliavimo apimtį ir nurodytos sutarties sudarymo atvejus, pažymėtina, kad ji taikoma siauresniam subjektų ratui (t. y. privaloma šilumos tiekėjams, elektros energijos gamintojams, reguliuojamiems nepriklausomiems šilumos gamintojams ir bendriems šilumos ir elektros energijos gamintojams, įsigyjantiems energiją ir (ar) kurą elektros ir (ar) šilumos energijai gaminti) ir tik įsigyjant biokurą atviro konkurso ar derybų būdu energijos išteklių biržoje. Atsižvelgiant į tai, kad Projektu išplečiamas subjektų ratas, kuriems būtų taikomos Įstatymo nuostatos dėl privalomo biokuro įsigijimo per energijos išteklių biržą pirmenybės tvarka, prieš nustatant konkretų terminą, kurį dar galėtų galioti iki Projekto įsigaliojimo sudaryti dvišaliai susitarimai,</p>	<p>Atsižvelgta iš dalies.</p> <p>Kaip minėta aiškinamajame rašte, nereguliuojami nepriklausomi šilumos gamintojai, gamindami centralizuoto šilumos tiekimo sistemoje 25 proc. šilumos, pagamintos iš biokuro, 2017 m. tik 2 proc. prisidėjo prie vidutinės biokuro biržos kainos formavimo. Tai reiškia, kad mažiausiai 75 proc. biokuro buvo nupirkta energijos išteklių biržoje arba vadovaujantis Taisyklių nuostatomis, t. y. pusmetiniais arba metiniais sandoriais.</p> <p>Taip pat 15 proc. biokuro yra importuojama iš Baltarusijos, kur biokuras įsigyjamas taip pat per biržą, o sandorio trukmė ne ilgesnė kaip vieni metai.</p> <p>Atitinkamai, mažiausiai 90 proc. biokuro rinkoje įsigyjama sudarant ne ilgesnės kaip pusmečio ar metų trukmės sandorius, kuriems numatytas pereinamasis laikotarpis.</p> <p>Pažymėtina, kad šiais metais kaip tik priešingai, rinkos dalyviai vengė sudaryti ilgalaikius sandorius, kadangi tikėjosi, kad biokuro kaina kils.</p> <p>Pakartotinai atkreipiame dėmesį (pastabos 1.1 vertinimas), kad yra keičiama šilumos supirkimo metodika. Pagal iki 2018 m. gruodžio 1 dienos galiojantį reguliavimą nepriklausomi šilumos gamintojai galėjo užsitikrinti stabilią veiklą tik sudarydami kiek įmanoma mažesnės biokuro kainos sandorius, todėl rinkoje mažai tikėtinas atvejis, kuomet reikės nutraukti ilgesnį negu vieno metų</p>

	<p>turėtų būti: pirma, įvertinama faktinė sudarytų dvišalių susitarimų praktika (t. y. vidutiniškai, kokiam laikotarpiui tokie susitarimai pagal susiklosčiusią praktiką yra sudaromi ir ar apskritai jie yra terminuoti); antra, reikėtų užtikrinti asmenų teisėtus lūkesčius įgyvendinti teises ir pareigas pagal jau sudarytas sutartis, įskaitant pajamų ir ūkinės veiklos sklandaus planavimo aspektus. Neaišku, kaip tokiuose susitarimuose aptartos jų pasibaigimo (nutraukimo) sąlygos (taip pat žr. Civilinio kodekso 6.217 str. nuostatas dėl sutarties nutraukimo sąlygų).</p> <p>Be to, reikėtų Projekto 5 str. 2 d. tikslinti, aiškiai įvardijant, kokie dvišaliai susitarimai turimi omenyje, apibrėžiant tokių susitarimų dalyką.</p>	<p>sandorį, jeigu įmonės nėra susijusios, ir pažeisti asmenų teisėtus lūkesčius. Taip pat patikslinta Projekto 5 str. 2 d.</p>
5.	<p>Atsižvelgiant į dėstomas Įstatymo 19¹ str. bei 28¹ str. nuostatas, įvertintinas poreikis keisti ir Įstatymo 17 str. 1 d. bei 28 str. 7 d. nuostatas.</p>	<p>Neatsižvelgta.</p> <p>Dėl Įstatymo 17 str. 1 d. žiūrėti 1.3 pastabos vertinimą.</p> <p>Dėl Įstatymo 28 str. 7 d. Ši nuostata skirta reguliuojamiems šilumos gamintojams ir susijusi su reguliuojamiems šilumos gamintojams taikomų palyginamųjų šilumos gamybos sąnaudų nustatymu ir nėra susijusi su atliekamais Įstatymo pakeitimais.</p>

Energetikos ministerijos

Teisės skyriaus vyriausioji specialistė

Daiva Brazdžiuvienė

2018-11-23

Energetikos ministerijos

kalbos tvarkytoja

Aušra Siniuvienė

2018-11-23

Energetikos ministras

Žygimantas Vaičiūnas

2018-11-23